

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Факультет мистецтв
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

Теорія і методика виховання художньо- обдарованої особистості у закладах мистецької освіти

**ЗБІРНИК СТАТЕЙ
VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

17 – 18 жовтня 2019 року

TIME OF ART EDUCATION

Collection of Articles VII of the All-Ukrainian Scientific-Practical Conference
«Theory and methods of education of the artistically gifted person in the institutions
of art education»

Харків
Україна
2019

УДК 37.032
ББК 85я43
Ч-24

Редакційна колегія

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор
Матвеева О.О. - доктор педагогічних наук, професор
Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор
Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор
Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор
Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор
Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор
Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор
Фомін В.В. – доктор педагогічних наук, професор (голов.ред.)
Бурма А.В.- кандидат педагогічних наук, доцент

*Затверджено редакційно видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 6 від 05.11.2019*

У збірнику подано статті VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти». Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти: зб. статей VII Всеукраїнської наук. - практ. конф. 17-18 жовтня 2019року) , ч.І / заг. ред. В.В. Фомін – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2019 – 267с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019

**УДК 37.032
ББК 85я43**

**© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2019**

V. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

А.В. Мартем'янова, Єлізавета Мартем'янова

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ СМАКІВ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ НА
УРОКАХ МИСТЕЦТВА..... 208

Наталія Круглова

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ У
ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 213

Наталія Мартінкус

АЛЬТЕРНАТИВНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ТЕМИ «МЕТРО-РИТМ»
УЧНЯМ МОЛОДШИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ СОЛЬФЕДЖІО 219

Лариса Луганько

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ХУДОЖНЬО ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ У
ГАЛУЗІ ДИЗАЙНУ 225

Тетяна Герасименко

РОЗВИТОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В
ПРОЦЕСІ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 229

VI. ВИКОНАВСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Діана Хантулі

ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ВОКАЛЬНИХ ВМІНЬ
МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЯК НАУКОВА
ПРОБЛЕМА 233

Ольга Кіпоть, Гао Хефань

САМОСТІЙНА РОБОТА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО
МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ВИКОНАВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 239

УДК 373.3.016:78(043.3)

Тетяна Герасименко

Харківський національний
педагогічний університет імені
Г.С.Сковороди, факультет мистецтв, 31 група

РОЗВИТОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ПРОЦЕСІ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Беземчук Л.В.

У статті проаналізовано особливості розвитку музичних здібностей учнів початкової школи в процесі ігрової діяльності. Визначено класифікацію та принципи ігрових методів на початковому етапі музичного навчання.

The article analyzes the features of the development of the musical abilities of the elementary school students in the course of play. Defined classification principles and methods of playing the initial musical training.

Ключові слова: музичні здібності, початкова школа, ігрова діяльність.

Key words: musical ability, elementary school, game activity.

Постановка проблеми. Головною метою стандарту «Нова українська школа» є створення умов для розвитку та самореалізації кожної особистості, здатної навчатися впродовж життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства., не знайшли належного обґрунтування методи, прийоми, форми розвитку музичних здібностей учнів молодшого шкільного віку, поза увагою науковців лишилися питання визначення музично-розвивальних можливостей ігрової діяльності.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питанням розвитку здібностей учнів початкової школи приділяється увага в психолого-педагогічних дослідженнях. Насамперед слід назвати теоретичні концепції, розвинені в роботах Б. Теплова і С. Рубінштейна. Проблема музичного розвитку займались Н. Ветлугіна, С. Науменко, К. Тарасова, Ю. Цагареллі та ін. Методи та шляхи розвитку музично-творчих та музичних здібностей досліджували А. Арісменді, Е. Башич, П. Вейс, В. Верховинець, Д. Кабалецький, М. Леонтович,

V. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

К. Орф, К. Стеценко та інші. Проблема розвитку музичних здібностей розглядалася в сучасних дослідженнях Т. Дорошенко, О. Лобової, Р. Савченко, О. Хижної та інші.

Також дослідженням даного питання займалися: Б. Асаф'єв, І. Бех, І. Зязюн, О. Отич, Г. Падалка, О. Рудницька, В. Сухомлинський, О. Щолокова, Б. Яворський, Л. Виготський, О. Костюк, В. Медушевський, Є. Назайкінський, С. Науменко, В. Ражніков, С. Рубінштейн, Б. Теплов, О. Апраксина, Н. Гуральник, Т. Дорошенко, Д. Кабалевський, А. Козир, О. Лобова, Л. Масол, О. Михайличенко, О. Олексюк, В. Орлов, О. Ростовський, Р. Савченко.

Мета статті. Проаналізувати особливості розвитку музичних здібностей учнів початкової школи в процесі ігрової діяльності.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Аналіз психолого-педагогічної наукової літератури дає змогу визначити, що проблема розвитку музичних здібностей учнів початкової школи в процесі ігрової діяльності, є актуальною, але не достатньо розробленою.

Науковці виділяють здібності за змістом та характером конкретної діяльності учнів. Автори визначають, що здібності поділяються на загальні та спеціальні, які розвиваються в тісному взаємозв'язку. До загальних віднесено здібності, що уможливають широкий спектр різноманітної діяльності – пам'ять, увагу, розумові та психомоторні здібності [1]. Спеціальні, у нашому випадку – музичні здібності, представлені структурними компонентами музичності, а саме: емоційним відгуком на музику; ладовим чуттям (здатність переживати виразні й змістові співвідношення між звуками); музично-слуховими уявленнями (можливість відтворювати внутрішнім слухом («про себе») раніше сприйняту музику); музичноритмічним чуттям (здатність сприймати, переживати, точно відтворювати і створювати нові музично-ритмічні сполучення); музично-творчими проявами.

Процес осягнення школярами ігрової діяльності, який функціонує в синкретичній єдності співу, танцю, інструментального виконавства,

V. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

театралізації і втілюється в ігровій формі, найбільш повно відповідає дитячій психології.

Сутність ігрової діяльності полягає в активізації: музичної уваги дітей, запам'ятовування, сприймання і художньо-образного мислення. Гра сприяє інтенсифікації емоційного переживання музики, посиленню інтересу до музичної діяльності, збільшенню обсягу засвоюваного музичного матеріалу. Гра є унікальним, цікавим, простим і доступним засобом розвитку дітей молодшого шкільного віку. Застосування музичної ігрової діяльності, зокрема на уроках музичного мистецтва, має протистояти пасивності учнів.

Б. Теплов стверджує, що принципи розвитку музичних здібностей учнів початкової школи в процесі ігрової діяльності: принцип урахування індивідуальних можливостей учнів, що передбачає опору на індивідуальні якості та активізацію у кожного учня здатності до музичного навчання; принцип емоційної насиченості навчально-виховного процесу, згідно якого забезпечується яскравість реакції учнів на музичну діяльність, активність переживання музики учнями, перетворення формального навчального процесу в живе спілкування; принцип зацікавленості музичною діяльністю, який передбачає опору на свідоме ставлення і творчу активність молодших школярів на уроках музики; принцип активізації творчого самовираження дітей, впровадження якого сприяє розкриттю учнями свого «Я» в музичній діяльності, спонукає учнів до творчості та виявлення ініціативи у музичній діяльності.

Сутність поняття «музичні здібностей учнів початкової школи», які визначаються як стійкі індивідуально-психологічні властивості, що є передумовою та запорукою успішного здійснення музичної діяльності молодшими школярами [2]. Структуру музичних здібностей складають три основні музичні здібності: ладове чуття (здатність емоційно розрізняти ладові функції звуків мелодії, відчувати емоційну її виразність); звуковисотний слух (чутливість до точності, «чистоти» інтонації), що виявляється у сприйманні мелодії, її пізнанні та відтворенні; музичноритмічне чуття (здатність до активного, зокрема рухового, переживання музики, до відчуття емоційної

V. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

виразності музичного ритму і точності його відтворення). Ступінь розвиненості ладового чуття (показники: безпосередність емоційних реакцій під час сприймання музичного твору; здатність розрізняти на слух мажорний і мінорний лад); ступінь розвиненості звуковисотного слуху (показники: здатність розрізняти на слух точність відтворення мелодії; здатність відтворити мелодію голосом (чисто проінтонувати)); ступінь розвиненості музично - ритмічного чуття (показники: здатність відтворити в рухах метро-ритм музичного твору з примовляннями або приспівуваннями; відповідність емоційного наповнення рухів характеру і образу виконуваної пісні, танцю).

Висновки. Значення ігрової діяльності у розвитку музичних здібностей учнів початкової школи полягає в активізації музичної уваги дітей, запам'ятовування, сприймання і художньообразного мислення.

Список використаних джерел

1. Руда Г.С. Проблема застосування гри у навчальній діяльності та її висвітлення в педагогічній літературі / Г.С. Руда // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені О. В. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб. наук пр. Миколаїв, 2018. №1 (60). – С. 282 - 285.

2. Полякова А. С. Навчально-музичний потенціал молодших школярів: розкриття теоретичної сутності / Полякова А. С. // Актуальність питання мистецької освіти та виховання : збірник наукових праць / Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. Суми, 2016. Вип. 1 (7). С. 184 - 191.

3. Малашевська І. А. Музичне навчання дошкільників і молодших школярів на основі оздоровчо-розвивального підходу, монографія. Переяслав-Хмельницький (Київ. обл.) : ФОП Домбровська Я. М., 2016. 210 с.